

netwerk verpleegkunde

#2

informatiemagazine uitgegeven door
netwerk
verpleeg
kunde

Bram Claeys

“Verpleegkunde
is alomvattend”

THEMA

Ouderenzorg

**(On)vrijwillig
deeltijds werken**

Bij vrouwen in
woonzorgcentra

**Aanpassingen
wetgeving**

"Noodzakelijk om de zorg
te redden"

**Vroegtijdige
zorgplanning**

Nodig in dagelijkse
praktijk

Een POSITIEF verhaal over ouderenzorg in Vlaanderen

Vier op tien Vlaamse 75-plussers nemen dagelijks vijf of meer geneesmiddelen. Dit brengt een complexe farmaceutische zorg met zich mee en vraagt een geïntegreerde en persoonsgerichte aanpak. Hoewel hiervoor geen officieel kader bestaat, bevorderen tal van initiatieven op regionaal niveau een interdisciplinaire samenwerking in de eerstelijnszorg. Het project POSITIEF bracht deze in kaart en stelt nu een aantal aanbevelingen voor.

Om positieve initiatieven rond interdisciplinaire farmaceutische zorg voor ouderen met polymedicatie in kaart te brengen en meer zichtbaarheid te geven, startten de Universiteit Antwerpen en de KU Leuven begin 2022 het project POSITIEF op. Dit gebeurde onder leiding van prof. dr. Tinne Dilles (UAntwerpen) en prof. dr. Veerle Foulon (KU Leuven). Apotheker Indira Coenen en verpleegkundige Elyne De Baetselier voerden de studie uit.

Het project focuste op samenwerkingen binnen de eerstelijnsgezondheidszorg, omdat een interdisciplinaire zorg in deze setting minder voor de hand ligt. "Binnen een ziekenhuis werken zorgverleners in een vast teamverband. Hierdoor zijn ze beter op elkaar afgestemd en verlopen de samenwerking en de communicatie vlotter. In de eerste lijn is deze interdisciplinaire samenwerking tussen arts, apotheker en verpleegkundige minder vanzelfsprekend", legt Indira uit. "Toch zetten verschillende projecten hierop in. Vanuit POSITIEF wilden we begrijpen wat deze initiatieven succesvol maakt en welke aanbevelingen we kunnen doen naar het werkveld en naar het beleid."

Inspiratie voor het succesvol opzetten van geïntegreerde zorg

Om positieve projecten rond ouderen met polymedicatie te verzamelen werd in april vorig jaar via de beroepsorganisaties van apothekers, artsen en verpleegkundigen een oproep gelanceerd. Elyne: "Hieruit werden een negental initiatieven geselecteerd, waarvoor we vijftien zorgverleners en vier patiënten interviewden. De geselecteerde initiatieven situeerden zich in de thuiszorg en de woonzorgcentra." Als een eerste stap binnen POSITIEF beschreven de onderzoekers de kenmerken van de geïntegreerde, interprofessionele aanpak. Omdat een ambitie van het

"Regionale initiatieven bewijzen dat een goede samenwerking tussen arts, apotheker en verpleegkundige in de eerste lijn mogelijk is."

Elyne De Baetselier

project is te leren en te inspireren uit deze positieve voorbeelden, werd vervolgens bestudeerd hoe de initiatieven waren opgezet. Zo is er nu een overzicht van de gebruikte methoden van implementatie en de succesfactoren die kunnen helpen om een sterkere geïntegreerde, interprofessionele zorg voor patiënten met polyfarmacie in de eerste lijn te realiseren. Verschillende kenmerken op individueel, organisatorisch en politiek niveau spelen een rol. Op het niveau van de individuele zorgverlener zijn de persoonlijke motivatie en de interpersoonlijke relaties bepalend voor het slagen van de samenwerking. Zo zijn zorgverleners vaak meer geneigd om samen te werken met

personen die ze al kennen. Regelmatig overleg – idealiter face-to-face – is noodzakelijk, al moeten de zorgverleners daarom niet in eenzelfde praktijk zitten.

Daarnaast raadt POSITIEF aan om al tijdens de opleidingen van studenten geneeskunde, farmaceutische zorg en verpleegkunde in te zetten op een interdisciplinaire samenwerking. “Dit kan in de praktijk leiden tot een groter onderling respect en vertrouwen”, zegt Elyne. “Vandaag is er soms nog onvoldoende duidelijkheid over de rol van elke zorgverlener. Omdat huisartsen, apothekers en verpleegkundigen niet in een vast team samenwerken, is er soms onwetendheid, die resulteert in terughoudendheid. Een gestructureerde teambenadering met duidelijke, soms gedeelde verantwoordelijkheden is noodzakelijk voor een geïntegreerde zorg voor elke patiënt.”

“De bevraging van de patiënten zelf bracht aan het licht dat zij meestal niet op de hoogte zijn van de interdisciplinaire samenwerking tussen zorgverleners gericht op het optimaliseren van hun medicatiegebruik”, gaat Indira verder. “Er is onvoldoende zicht op de verwachtingen van de ouderen hieromtrent. Verder onderzoek is nodig om dit beter in kaart te brengen.”

FACTOREN DIE DE SLAAGKANS VAN EEN INTERDISCIPLINAIR INITIATIEF VERHOGEN

1. Het project wordt bottom-up gedefinieerd en heeft een breed draagvlak.
2. Er is een gemotiveerde projectcoördinator.
3. Zorgverleners beslissen vrijwillig om aan het project deel te nemen.
4. Beslissingen worden in teamverband genomen.
5. De patiënt wordt betrokken in zijn of haar medicatieplan.
6. Er is een open communicatie met alle betrokkenen.
7. Ondersteunende documenten zijn beschikbaar voor de verschillende zorgverleners. Denk aan procedures, protocollen, maar ook het medicatieplan, ... Het invullen en bijhouden van deze documenten brengt geen administratieve last met zich mee.

“Een interdisciplinaire farmaceutische zorg bij ouderen met polymedicatie vertaalt zich in meer persoonsgerichte aanpak.”

Een structureel kader

Tegelijk wil POSITIEF de zichtbaarheid van de succesvolle initiatieven verhogen. Enerzijds om andere zorgverleners te inspireren en stimuleren. Anderzijds om te vermijden dat dezelfde initiatieven steeds weer opnieuw ‘uitgevonden’ worden. Indira: “Uit onze bevragingen kwam inderdaad naar boven dat er parallele projecten zijn. Dit wordt niet op federaal of gewestelijk niveau gecoördineerd. Het zijn samenwerkingen die zorgverleners zelf opstarten op lokaal niveau.” Op organisatorisch niveau zijn de samenwerkingscultuur, de schaal van het project en de beschikbare tijd essentieel. Initiatieven die op te grote schaal opgezet worden, dreigen een lagere slaagkans te hebben, aldus de initiatiefnemers. Op beleidsniveau is een duidelijk wettelijk kader nodig, maar ook ondersteuning door bijvoorbeeld technologie. Er is een gebrek aan financiering van dit soort initiatieven, waardoor zorgverleners dit vandaag vrijwillig doen of met tijdelijke financiering.

De bevindingen van het project POSITIEF worden in een paper begin dit jaar overgemaakt worden bij het International Journal of Integrated Care. Verdere interviews met patiënten en zorgverleners zullen in het najaar van 2023 uitgevoerd worden. III

POSITIEF
Polymedicatie bij Ouderen
Samenwerken in Interdisciplinaire Teams
Initiatieven Faciliteren